

Theorie Schrijven: grammatica en spelling voor nt2-leerders

Als je minder fouten wilt maken met grammatica en spelling, moet je natuurlijk weten aan welke dingen je extra aandacht moet besteden. Daarom de volgende top-5 van onderwerpen waar de meeste nt2-leerders veel moeite mee hebben:

1. volgorde (pag. 1)
2. werkwoorden (pag. 3)
3. lidwoorden (pag. 13)
4. spelling (pag. 15)
5. preposities en verbindingen met preposities. (pag. 17)

Op pagina 20 vind je een paar suggesties voor oefeningen.

1. Volgorde:

Voor mensen die als moedertaal een andere taal dan Nederlands hebben, is dit een lastig onderwerp en er worden dan ook veel fouten mee gemaakt. Het schema hieronder geeft een overzicht van de meest gebruikte volgordes. De basisvolgorde ('normale volgorde') wordt onder A. genoemd; bij de andere volgordes zijn de veranderingen in vergelijking met de basisvolgorde met vette letters aangegeven.

A. De normale volgorde:

1	2	3	4	5	6
wie	w.w.	wanneer	wat	waar	2 ^e w.w.
Ed	gaat	vandaag	de boodschappen	bij A.H.	doen.

B. De omgedraaide volgorde (inversie):

1	2	3	4	5	6
wanneer	w.w.	wie	wat	waar	2 ^e w.w.
Vandaag	gaat	Ed	de boodschappen	bij A.H.	doen.

C. Bijzinnen met omdat, dat, als, terwijl enz:

Ik kan lekker thuisblijven, **omdat...**

1	2	3	4	5	6
wie	wanneer	wat	waar	w.w.	w.w.
Ed	vandaag	de boodschappen	bij A.H.	gaat	doen.

D. Eerst een bijzin, dan een hoofdzin (inversie in de hoofdzin):

Omdat Ed vandaag de boodschappen gaat doen,

1	2	3	4	5	6
w.w.	wie	wanneer	wat	waar	w.w.
kan	ik	vandaag	dat boek	naar de bibliotheek	terugbrengen.

E. De vraag:

0	1	2	3	4	5	6
(vraagw)	w.w.	wie	wanneer	wat	waar	2 ^e ww
(Waarom)	Gaat	Ed	vandaag	de boodschappen	bij A.H.	doen?

F. Gebiedende wijs:

A.H. geeft vandaag extra kortingen, dus....,

1	2	3	4
w.w.	wanneer	wat	waar
Doe	vandaag	de boodschappen	bij A.H.

Wil je oefenen?

Kijk dan eens naar deze oefening:

<http://www.nt2taalmenu.nl/downloads/schrijf/zinnen.pdf>

Of kijk op:

<http://www.nt2taalmenu.nl/grammatica4/inhoud.htm>

2. Werkwoorden:

Als je gaat schrijven, controleer dan de werkwoorden altijd op de volgende aspecten:

- A. vorm
- B. congruentie
- C. tijd
- D. Speciale werkwoorden: werkwoorden met 'zich' (wederkerige werkwoorden) en scheidbare werkwoorden.

A. vorm:

tegenwoordige tijd:

ik roep
je roept (maar: staat 'je' achter het werkwoord, dan zonder t!)
u roept
hij/ze roept
we roepen
jullie roepen
ze roepen

verleden tijd ('imperfectum') en voltooid tijd ('perfectum'):

Er zijn twee groepen werkwoorden: regelmatige ('zwakke') en onregelmatige ('sterke') werkwoorden.

Regelmatige werkwoorden

De regelmatige werkwoorden hebben een verleden tijd met –te(n) of –de(n) als laatste letters, en een voltooid tijd met –t of –d als laatste letter.

Om te bepalen welke vorm het werkwoord heeft, is 'het kofschip' van belang:

Kijk naar de 'stam' van het werkwoord. De stam is de infinitief (het 'hele werkwoord') min de letters -en.
Werkwoorden met een stam eindigend op **'t kof s chip** krijgen in de verleden tijd –**te** (enkelvoud) of –**ten** (meervoud), en in de voltooid tijd een **t**.
Werkwoorden met een stam eindigend op een andere letter krijgen in de verleden tijd –**de** (enkelvoud) of –**den** (meervoud), en in de voltooid tijd een **d**.

Let op:

De vorm van de verleden en de voltooid tijd lijkt op de vorm van ik: b.v. ik geloof, ik geloofde, ik heb geloofd. Maar om de kofschip-regel toe te passen moet je niet kijken naar de ik-vorm, maar naar de **infinitief** (het 'hele werkwoord').

Voorals de infinitief een **v** of een **z** heeft, maar de ik-vorm een **f** of een **s**, worden veel fouten gemaakt:

b.v. geloven, zich verbazen: de 'ik-vorm' is dan ik geloof en ik verbaas me; toch zijn de verleden tijd en de voltooid tijd dan met –de(n) en –d, omdat de stam eindigt op v of z, letters die niet in het kofschip voorkomen.

Onregelmatige werkwoorden

De onregelmatige werkwoorden hebben in de regel in de verleden en de voltooid tijd een andere klinker dan in de tegenwoordige tijd.

Wil je deze werkwoorden zonder fouten kunnen schrijven, dan kan je ze het beste uit je hoofd leren. Hieronder vind je een korte lijst met de meest gebruikte onregelmatige werkwoorden, en een lijst met werkwoorden die ook vaak gebruikt worden. De lijsten zijn ook heel geschikt om je woordenschat te testen: kijk of je de betekenissen van de woorden weet en zoek ze eventueel op in je woordenboek.

Veruit de meeste werkwoorden hebben een voltooid tijd met een vorm van 'hebben'; sommige werkwoorden hebben een voltooid tijd met een vorm van 'zijn'. Leer bij die laatste groep ook het hulpwerkwoord ('zijn') uit je hoofd!

Verder is het ook handig om te weten dat veel onregelmatige werkwoorden met dezelfde klinkers in de tegenwoordige tijd ook dezelfde klinkers in de verleden en voltooid tijd hebben:

	ij	-	ee	-	e:
bijv.	begrijpt	-	begreep	-	heeft begrepen
	bijt	-	beet	-	heeft gebeten
	ie	-	oo	-	o:
bijv.	kiest	-	koos	-	heeft gekozen
	vliegt	-	vloog	-	heeft gevlogen
	ui	-	oo	-	o:
bijv.	buigt	-	boog	-	heeft gebogen
	fluit	-	floot	-	heeft gefloten
	i	-	o	-	o,
óf	i	-	a	-	e:
bijv.	begint	-	begon	-	is begonnen
	drinkt	-	dronk	-	heeft gedronken
	ligt	-	lag	-	heeft gelegen
	zit	-	zat	-	heeft gezeten

Onregelmatige werkwoorden (de meest gebruikte werkwoorden)

A

aanbieden	bood aan / boden aan	heeft aangeboden
aankomen	kwam aan / kwamen aan	is aangekomen

B

bedenken	bedacht / bedachten	heeft bedacht
beginnen	begon / begonnen	is begonnen
begrijpen	begreep / begrepen	heeft begrepen
bekijken	bekeek / bekeken	heeft bekeken
beschrijven	beschreef / beschreven	heeft beschreven
besluiten	besloot / besloten	heeft besloten
bestaan	bestond / bestonden	heeft bestaan
betreffen	betraf / betroffen	heeft betroffen
zich bevinden	bevond zich / bevonden zich	heeft zich bevonden
bewegen	bewoog / bewogen	heeft bewogen
bewijzen	bewees / bewezen	heeft bewezen
bezitten	bezat / bezaten	heeft bezeten
bieden	bood / boden	heeft geboden
binden	bond / bonden	heeft gebonden
blijven	bleef / bleven	is gebleven
breken	brak / braken	heeft gebroken / is gebroken
brengen	bracht / brachten	heeft gebracht
buigen	boog / bogen	heeft gebogen

D

denken	dacht / dachten	heeft gedacht
doen	deed / deden	heeft gedaan
doorgaan	ging door / gingen door	is doorgegaan
dragen	droeg / droegen	heeft gedragen
drinken	dronk / dronken	heeft gedronken
dwingen	dwong / dwongen	heeft gedwongen

E

eten	at / aten	heeft gegeten
------	-----------	---------------

G

gaan	ging / gingen	is gegaan
genieten	genoot / genoten	heeft genoten
geven	gaf / gaven	heeft gegeven
grijpen	greep / grepen	heeft gegrepen

H

hangen	hing / hingen	heeft gehangen
hebben	had / hadden	heeft gehad
helpen	hielp / hielpen	heeft geholpen
houden	hield / hielden	heeft gehouden

K

kiezen	koos / kozen	heeft gekozen
kijken	keek / keken	heeft gekeken
klinken	klonk / klonken	heeft geklonken
komen	kwam / kwamen	is gekomen

kopen krijgen kunnen	kocht / kochten kreeg / kregen kon / konden	heeft gekocht heeft gekregen heeft gekund
L		
laten lezen liggen lijden lijken lopen	liet / lieten las / lazen lag / lagen leed / leden leek / leken liep / liepen	heeft gelaten heeft gelezen heeft gelegen heeft geleden heeft geleden heeft gelopen
M		
meenemen moeten mogen	nam mee / namen mee moest / moesten mocht / mochten	heeft meegenomen heeft gemoeten heeft gemogen
N		
nadenken nemen	dacht na / dachten na nam / namen	heeft nagedacht heeft genomen
O		
ontbreken ontvangen opstaan optreden	ontbrak / ontbraken ontving / ontvingen stond op / stonden op trad op / traden op	heeft ontbroken heeft ontvangen is opgestaan heeft opgetreden
R		
rijden roepen	reed / reden riep / riepen	heeft gereden heeft geroepen
S		
schenken schieten schijnen schrijven slaan slapen sluiten spreken staan steken sterven stijgen	schonk / schonken schoot / schoten scheen / schenen schreef / schreven sloeg / sloegen sliep / sliep sloot / sloten sprak / spraken stond / stonden stak / staken stierf / stierven steeg / stegen	heeft geschonken heeft geschoten heeft geschenen heeft geschreven heeft geslagen heeft geslapen heeft gesloten heeft gesproken heeft gestaan heeft gestoken is gestorven is gestegen
T		
trekken	trok / trokken	heeft getrokken
V		
vallen verbinden verdwijnen vergelijken vergeten verkopen verliezen verstaan	viel / vielen verbond / verbonden verdween / verdwenen vergeleek / vergeleken vergat / vergaten verkocht / verkochten verloor / verloren verstond / verstonden	is gevallen heeft verbonden is verdwenen heeft vergeleken heeft / is vergeten heeft verkocht heeft verloren heeft verstaan

vinden	vond / vonden	heeft gevonden
vliegen	vloog / vloegen	heeft gevlogen
voorzien	voorzag / voorzagen	heeft voorzien
vragen	vroeg / vroegen	heeft gevraagd

W

weten	wist / wisten	heeft geweten
wijzen	wees / wezen	heeft gewezen
willen	wilde ~ wou / wilden	heeft gewild
winnen	won / wonnen	heeft gewonnen
worden	werd / werden	is geworden

Z

zeggen	zei / zeiden	heeft gezegd
zien	zag / zagen	heeft gezien
zijn	was / waren	is geweest
zingen	zong / zongen	heeft gezongen
zitten	zat / zaten	heeft gezeten
zoeken	zocht / zochten	heeft gezocht
zullen	zou / zouden

Onregelmatige werkwoorden (werkwoorden die ook vaak gebruikt worden)

A

aandoen	deed aan / deden aan	heeft aangedaan
aanwijzen	wees aan / wezen aan	heeft aangewezen
afblijven	bleef af / bleef af	is afgebleven
afspreken	sprak af / spraken af	heeft afgesproken

B

begraven	begroef / begroeven	heeft begraven
bespreken	besprak / bespraken	heeft besproken
bevallen	beviel / bevallen	is bevallen
bezoeken	bezocht / bezochten	heeft bezocht
bidden	bad / baden	heeft gebeden
bijten	beet / beten	heeft gebeten

F

fluiten	floot / floten	heeft gefloten
---------	----------------	----------------

G

genezen	genas / genazen	heeft / is genezen
graven	groef / groeven	heeft gegraven

i

ingrijpen	greep in / grepen in	heeft ingegrepen
innemen	nam in / namen in	heeft ingenomen
inzien	zag in / zagen in	heeft ingezien

I

liegen
loslaten

loog / logen
liet los / lieten los

heeft gelogen
heeft losgelaten

M

meebrengen
meedoen

bracht mee / brachten mee
deed mee / deden mee

heeft meegebracht
heeft meegedaan

O

onderhouden
onderzoeken
onthouden
ontslaan
opgeven
ophouden
opkomen
opschieten
opschrijven
opzoeken
overgeven
overlijden
overnemen
oversteken

onderhield / onderhielden
onderzocht / onderzochten
onthield / onthielden
ontsloeg / ontsloegen
gaf op / gaven op
hield op / hielden op
kwam op / kwamen op
schoot op/ schoten op
schreef op / schreven op
zocht op / zochten op
gaf over / gaven over
overleed/ overleden
nam over / namen over
stak over / staken over

heeft onderhouden
heeft onderzocht
heeft onthouden
heeft ontslagen
heeft opgegeven
is opgehouden
is opgekomen
is opgeschoten
heeft opgeschreven
heeft opgezocht
heeft overgegeven
is overleden
heeft overgenomen
is overgestoken

R

ruiken

rook / roken

heeft geroken

S

schrikken
schuiven
snijden
spijten
springen
stelen
stinken

schrok / schrokken
schoof / schoven
sneed / sneden
speet / speten
sprong / sprongen
stal / stalen
stonk / stonken

is geschrokken
heeft geschoven
heeft gesneden
heeft gespeten
heeft gesprongen
heeft gestolen
heeft gestonken

T

toegeven

gaf toe / gaven toe

heeft toegegeven

U

uitdoen
uitgeven
uitkijken
uitzoeken

deed uit / deden uit
gaf uit / gaven uit
keek uit / keken uit
zocht uit / zochten uit

heeft uitgedaan
heeft uitgegeven
heeft uitgekeken
heeft uitgezocht

V

vangen
varen
vechten
verbieden
vertrekken
vervangen
voorlezen
vriezen

ving / vingen
voer / voeren
vocht / vochten
verbod / verbod
vertrok / vertrokken
verving / vervingen
las voor / lazen voor
vroor / vroren

heeft gevangen
heeft gevaren
heeft gevochten
heeft verboden
is vertrokken
heeft vervangen
heeft voorgelezen
heeft gevroren

vrijen

vree / gevreeën

heeft gevreeën

W

wegen

weglopen

woog / wogen

liep weg / liepen weg

heeft gewogen

is weggelopen

Z

zuigen

zwemmen

zwijgen

zoog / zogen

zwom / zwommen

zweeg / zwegen

heeft gezogen

heeft gezwommen

heeft gezwegen

Voltooid tijd: wanneer gebruik je 'hebben' en wanneer 'zijn'?

Om de regels daarvoor goed te begrijpen is het belangrijk om te weten wat *transitieve* en wat *intransitieve* werkwoorden zijn.

Transitieve werkwoorden kunnen een object hebben:

B.v.	subject	werkwoord	object	plaats
	Hij	koopt	een krant	in een boekwinkel.

Intransitieve werkwoorden kunnen géén object hebben:

B.v.	subject	werkwoord	object	plaats
	Hij	werkt	- - -	in een boekwinkel.

1. Van veruit de meeste werkwoorden wordt de voltooid tijd met 'hebben' gemaakt: *hij heeft gegeten, hij heeft gesproken* enz. Bijna alle transitieve werkwoorden en ook de werkwoorden met 'zich' horen bij deze groep.
2. Van de volgende werkwoorden wordt de voltooid tijd met 'zijn' gemaakt:
 - de werkwoorden 'blijven' en 'zijn'. (*hij is gebleven, hij is geweest*);
 - intransitieve werkwoorden, die een verandering van situatie aangeven: *ervóór* was de situatie anders dan *erna*.
B.v. *beginnen – het is begonnen*
opstaan – ik ben opgestaan
en ook: worden, gebeuren, komen, sterven, slagen, stoppen, eindigen, enz.
3. Van de volgende woorden wordt de voltooid tijd soms met 'hebben', en soms met 'zijn' gemaakt:
 - intransitieve werkwoorden die een beweging aangeven: b.v. *lopen, wandelen, fietsen, rijden, zwemmen, varen, springen*, enz.
'Zijn' wordt gebruikt als de richting van de beweging ook genoemd wordt (waar naartoe?). B.v. *Hij is naar het park gewandeld*.
'Hebben' wordt gebruikt als de beweging niet duidelijk ergens naartoe gaat.
B.v.: *Hij heeft een uurtje gewandeld*. Of: *Hij heeft in het park gewandeld*.
 - Sommige werkwoorden die je transitief, maar ook intransitief kunt gebruiken: *rijden, verhuizen, breken, genezen, veranderen, verdrinken*, enz.
Transitief: met 'hebben'.
b.v.: *Hij heeft zijn been gebroken*. Of: *Hij heeft de patiënt genezen*.
Intransitief: met 'zijn'.
b.v.: *Het theekopje is gebroken*. Of: *De patiënt is weer helemaal genezen*.

B. congruentie:

De vorm van het werkwoord moet altijd passen bij het subject: als het subject enkelvoud is, moet het werkwoord ook altijd enkelvoud zijn, etc. Let vooral op bij *bijzinnen*! Daar staan subject en werkwoord namelijk ver uit elkaar en de ervaring leert dat dan de meeste fouten worden gemaakt.

C. tijd:

Kies de goede tijd en gebruik die consequent. Begin je een verhaal in de verleden tijd, dan kan je niet zomaar midden in je verhaal overschakelen naar de tegenwoordige tijd.

Verleden tijd of voltooid tijd?

Wanneer je precies de verleden tijd gebruikt en wanneer de voltooid tijd, is een ingewikkelde kwestie. Het is misschien een goed idee om dat eens goed te bestuderen met behulp van een goede grammatica. Hier wat richtlijnen die je kunnen helpen:

De **voltooid** tijd gebruik je voor iets in het verleden dat afgelopen of klaar is. Vaak gaat het om eenmalige of kortdurende gebeurtenissen.

B.v.: Ik heb gisteren pizza gegeten.

De **verleden** tijd wordt gebruikt:

- Als je details of bijzonderheden vertelt bij een gebeurtenis.
B.v.: De pizza was erg lekker.
- om een verhaal te vertellen dat in het verleden gebeurd is.
- Bij een gewoonte of iets dat vaak gebeurde.
B.v.: Vroeger at ik vaak bij Mc Donalds.
- In een bijzin, als je in de hoofdzin ook een verleden tijd gebruikt.
B.v.: Hij vertelde dat hij morgen pizza ging eten.
- Bij een 'irrealis': wanneer je vertelt wat je zou doen of wat er zou gebeuren in een bepaalde situatie.
B.v.: Als ik de lotto won, stopte ik meteen met werken.
- Na de woorden toen, terwijl en vroeger gebruik je bijna altijd de verleden tijd.

D. Speciale werkwoorden:

A. Werkwoorden met 'zich':

Hier zijn er heel veel van in het Nederlands: zich herinneren, zich voelen, zich vergissen, zich scheren, zich zorgen maken, etc. De vormen zijn als volgt:

Ik	herinner	me
Je	herinnert	je
U	herinnert	zich
Hij/ze	herinnert	zich
We	herinneren	ons
Jullie	herinneren	je
Ze	herinneren	zich

B. Scheidbare werkwoorden:

Scheidbare werkwoorden zijn samengesteld uit twee delen: het voorvoegsel (bijna altijd een prepositie) en het werkwoordsdeel. Voorbeelden: opstaan, aankomen, invullen, opsturen.

Of een werkwoord een scheidbaar werkwoord is, kan je horen aan het accent: ligt dat op het eerste deel, dan is het in principe een scheidbaar werkwoord. Ligt het op het werkwoordsdeel, dan is het geen scheidbaar werkwoord. Een voorbeeld:

Voorkómen (= zorgen dat het niet gebeurt): niet scheidbaar:

Als iedereen vanaf nu nooit meer autorijdt met alcohol op, **voorkomt** dat zeker ongelukken.

Vóórkomen (= (wel eens) gebeuren)

Zo'n groot ongeluk, met meer dan honderd doden, **komt** maar heel weinig **voor**.

Let goed op de vormen, en de plaats in de zin: staat het scheidbare werkwoord in een hoofdzin, en is het de persoonsvorm (presens of imperfectum), dan schrijf je de 2 delen apart; is het een infinitief, dan schrijf je het aan elkaar; is het een voltooide tijd, dan schrijf je het aan elkaar, maar met –ge- tussen de twee delen; staat het in een bijzin, dan schrijf je het aan elkaar; en gebruik je het scheidbare werkwoord in een constructie met '(om) te', dan schrijf je de twee delen los, met 'te' ertussen. Hieronder vind je een voorbeeld met het werkwoord 'invullen':

1. Presens: het 2^e deel van het werkwoord kan op twee plaatsen staan:

1	2	3	4	*	5
wie	w.w.	wanneer	wat	2^e deel ww	waar
Hij	vult	vandaag	het formulier	in	bij de administratie.

Of:

1	2	3	4	5	*
wie	w.w.	wanneer	wat	waar	2^e deel ww
Hij	vult	vandaag	het formulier	bij de administratie	in.

2. Imperfectum: ook hier kan het 2^e deel van het werkwoord op twee plaatsen staan:

Hij **valde** vandaag het formulier **in** bij de administratie.

Of:

Hij **valde** vandaag het formulier bij de administratie **in**.

3. Presens met twee werkwoorden:

Hij moet vandaag het formulier bij de administratie **invullen**.

4. Perfectum (voltooide tijd):

Hij heeft vandaag het formulier bij de administratie **ingevuld**.

5. Bijzin:

Hij zegt dat hij vandaag het formulier bij de administratie **invult**.

6. In een constructie met (om) te:

Hij heeft het te druk, om vandaag het formulier bij de administratie **in te vullen**.

Wil je oefenen?

- Wil je oefenen met de **verleden tijd** (het imperfectum: Kijk dan eens naar deze oefeningen:
<http://www.nt2taalmenu.nl/grammatica4/verledentijd/inhoudverleden.htm>
- Wil je oefenen met de **voltooide tijd** (het perfectum): Kijk dan eens naar de volgende oefeningen:
<http://www.nt2taalmenu.nl/grammatica4/vtt/inhoudvtt.htm>
- Wil je oefenen met **scheidbare werkwoorden**: Kijk dan eens naar de volgende oefening:
<http://www.nt2taalmenu.nl/downloads/schrijf/scheidbarewerkwoorden.pdf>
- Of kijk op:
<http://www.nt2taalmenu.nl/grammatica4/inhoud.htm>

3. Lidwoorden

Welke woorden zijn de-woorden, en welke woorden zijn het-woorden? En wanneer gebruik je géén lidwoord? Ook dat zijn complexe kwesties. Toch is het heel belangrijk om van elk woord het lidwoord te weten, want dat heeft veel gevolgen, o.a. voor de volgende dingen:

- de keuze voor **deze/die** of **dit/dat** en voor **ons/onze**
- **adjectiva**: schrijf je wel of geen –e

De of het?

Wil je geen fouten maken, zoek dan bij twijfel het woord op in je woordenboek. Hieronder staan enkele belangrijke regels die je kunnen helpen:

1. Staat het woord in de meervoudsvorm, dan is het altijd **de**
2. Woorden voor personen zijn bijna altijd **de**.
3. Verkleinwoorden (woorden die eindigen op –je, -tje, -pje, kje) zijn altijd **het**.

Verder zijn er nog de volgende regels:

4. Woorden die eindigen op –heid, -ing, -teit, -nis, -ij (maar **niet**: het schilderij), -de, -te, -ie zijn **de**
5. Woorden die eindigen op –isme, -ment en –sel zijn **het**.
6. De namen van vruchten, bomen, groentes, planten, rivieren en bergen zijn **de**.
7. Namen van talen, metalen, sporten en spelen zijn **het**.
8. Woorden met twee lettergrepen die beginnen met be-, ge-, ver- en ont- zijn **het**.

Wanneer gebruik je géén lidwoord?

1. Bij een meervoud, als je in het enkelvoud ‘een’ zou gebruiken.
B.v.: Daar loopt een kind.
Daar lopen kinderen.
2. Voor woorden die je niet kunt tellen: b.v. zand, water, melk, boter, suiker, kaas.
3. Na ‘als’ en ‘zonder’: b.v. ‘Ik zeg dit als vriend.’ en ‘Je kunt geen Nederlands leren zonder woordenboek.’
4. Bij een nationaliteit, beroep of eigenschap.
B.v.: Hij is Nederlander.
Ze is huisarts.
Hij is lid van onze club.

Deze/die of dit/dat? En ons of onze?

Gebruik voor de-woorden **deze** of **die**, en voor het-woorden **dit** of **dat**.
Gebruik voor de-woorden **onze**, en voor het-woorden **ons**.

Adjectiva: met of zonder –e?

Gebruik hiervoor het volgende schema:

de-woorden:		het-woorden:	
<i>met de:</i>	de bruine boterham	<i>met het:</i>	het bruine brood
<i>met een*:</i>	een bruine boterham	<i>met een*:</i>	een bruin brood
<i>zonder lidwoord:</i>	bruine boterhammen	<i>zonder lidwoord:</i>	bruin brood

* Dit geldt ook voor de woorden *geen, veel, weinig, wat, een beetje, zo'n, ieder, elk, enig, welk, wat voor, genoeg en allerlei*.
Bijvoorbeeld: *geen* bruine boterham, *geen* bruin brood.

Let op: nooit een –e krijgen o.a.:

- adjectiva die eindigen op – en (b.v. gouden, gebakken, open, dronken);
- adjectiva die aangeven waar iets van gemaakt is (b.v. plastic, aluminium);
- adjectiva die eindigen op een –a of een ‘stomme -e’ (b.v. prima, oranje);
- rechter en linker;
- adjectiva die beginnen met eerste-, tweede-, enz. (b.v. eerstejaars, tweedehands).

4. Spelling

Het Nederlandse spellingsstelsel is zó complex dat het hier onmogelijk helemaal beschreven kan worden. Daarom worden hier alleen de spellingsregels voor **lange en korte klinkers** beschreven, omdat de ervaring leert dat daar veel fouten mee worden gemaakt.

Lange en korte klinkers

- Om de regels goed toe te passen moet je eerst goed luisteren: gaat het om een 'lange' (heldere) klinker of om een 'korte' (donkere) klinker?
- Vervolgens moet je het woord in lettergrepen verdelen en bepalen of de lettergreep met de klinker een 'open' of een 'gesloten' lettergreep is. 'Open' lettergrepen eindigen op een klinker (= vocaal), 'gesloten' lettergrepen eindigen op een medeklinker (= consonant).
- Daarna moet je de volgende regels toepassen:

'Lange' klinkers:

- 'Lange' klinkers worden dubbel geschreven wanneer ze in een 'gesloten' lettergreep staan:
zaak
wiel
deel
boom
duur
- 'Lange' klinkers worden enkel geschreven wanneer ze in een 'open' lettergreep staan:
za – ken
de – len
bo – men
du – re

Let op:

1. Voor de **ie** geldt dit niet:
 - aan het eind van een woord: b.v. wie, zie, materie. (maar wél bij de namen van de maanden: januari, februari, enz.)
 - binnen een woord, als het geen internationaal, maar een van oorsprong Nederlandswoord is, b.v. woord wie – len, die – ren, ver – drie – tig, enz. Gaat het om een internationaal woord dan schrijf je wel 'i': mi-cro-foon, si-ga-ret, enz.
2. Voor de **ee** geldt dit niet aan het einde van een woord: b.v. thee, idee, enz.

'Korte' klinkers:

'Korte' klinkers worden altijd enkel geschreven: a, e, i, o, u. Maar vaak wordt de medeklinker erachter dubbel geschreven: b.v. de man – de mannen, de bom – de bommen. Dat is nodig omdat er anders geen verschil zou zijn tussen de spelling van woorden met een lange en een korte klinker:

de boom – de **bomen**

de bom – de **bommen**: zonder de dubbele medeklinker zou er ook **bomen** staan.

De regel voor korte klinkers is dus:

Als je het woord langzaam uitspreekt en de lettergreep met de korte klinker klinkt als een open lettergreep, dan moet je de medeklinker erachter dubbel schrijven.

b.v.:

- de **mannen** (klinkt als: *ma –nen*, dus een open lettergreep, daarom verdubbeling van de n)
- **kennismaken**
- **snappen**
- **lekker**

5. preposities en verbindingen met preposities

Ook met preposities (of voorzetsels), en vooral met verbindingen met preposities worden veel fouten gemaakt. Controleer je teksten dus ook op dit punt goed. Verbindingen met preposities zijn vaste combinaties van woorden, waarvan in ieder geval één woord een prepositie is. Hieronder vind je een lijst met een aantal van die verbindingen. Maak je vaak fouten met dit soort verbindingen? Neem de lijst door en leer alle verbindingen die je niet kent.

aandacht:	aandacht geven	aan
aanlopen:	aanlopen	tegen (b.v. een probleem)
aanpassen:	(zich) aanpassen	aan
actie:	actie voeren	tegen/voor
afhankelijk:	afhankelijk zijn	van
attentie:	ter attentie	van
band:	een band hebben/voelen	met
bang:	bang zijn	voor
baseren:	(zich) baseren	op
basis:	op basis	van
behoefte:	behoefte hebben	aan
behulp:	met behulp	van
bemoeien:	zich bemoeien	met
beroep:	een beroep doen	op
beroepen:	zich beroepen	op
beslissing:	een beslissing nemen	over
betrokken:	betrokken zijn	bij
bezig:	bezig zijn	met
bezoek:	op bezoek gaan	bij
bezuinigen:	bezuinigen	op
bijdrage:	een bijdrage leveren	aan
contact:	contact maken/hebben	met
dol:	dol zijn	op
eens:	het eens zijn	met
effect:	effect hebben	op
eisen:	eisen stellen	aan
ervaring:	ervaring hebben	met
gebrek:	gebrek hebben	aan

gebruikmaken:	gebruikmaken	van
geïnteresseerd:	geïnteresseerd zijn	in
genoeg:	genoeg krijgen/hebben	van
gevoelig:	gevoelig zijn	voor
gevolg:	als gevolg	van
gewend:	gewend zijn	aan
goed:	goed zijn	in
hand:	aan de hand	van
herinnering:	herinneringen hebben	aan
hoeden:	zich hoeden	voor
hoogte:	ter hoogte	van
	op de hoogte zijn	van
houden:	zich houden	aan
indruk:	indruk maken	op
ingrijpen:	ingrijpen	in
inschrijven:	inschrijven	voor
intekenen:	intekenen	op
invloed:	invloed hebben	op
kennismaken:	kennismaken	met
korting:	korting krijgen/geven	op
koste:	ten koste gaan	van
kritiek:	kritiek hebben	op
leiden:	leiden	tot
leiding:	onder leiding	van
lijden:	lijden	aan
loop:	in de loop	van
maken:	te maken hebben	met
nadruk:	nadruk leggen	op
neerkomen:	neerkomen	op
omringd:	omringd worden	door
onzeker:	onzeker zijn	over
opdracht:	in opdracht	van
openstaan:	openstaan	voor
opkijken:	opkijken	tegen
opzien:	opzien	tegen

overkomen:	overkomen	op
putten:	moed putten	uit
recht:	recht hebben	op
rekenen:	rekenen	op
rekening:	rekening houden	met
richten:	(zich) richten	op
rondkomen:	rondkomen	van
schade:	schade toebrengen	aan
schamen:	zich schamen	voor
service:	service bieden	aan
solliciteren:	solliciteren	naar
spijt:	spijt hebben	van
sprake:	sprake zijn	van
terugkomen:	terugkomen	op
tijd:	tijd besteden	aan
toegang:	toegang krijgen	tot
uitgaan:	uitgaan	van
uitkomen:	uitkomen	voor
uitlopen:	uitlopen	op
vallen:	vallen	onder
vechten:	vechten	voor/tegen
verbinden:	verbinden	met
verbonden:	verbonden zijn	met,
	je verbonden voelen	met
verslaafd:	verslaafd raken/zijn	aan
verstand:	verstand hebben	van
verwachtingen:	verwachtingen hebben	van
verwarring:	verwarring scheppen	over
verzekerd:	verzekerd zijn	tegen (= een verzekering hebben),
	verzekerd zijn	van (= zeker weten dat je erop kunt rekenen)
voldoen:	voldoen	aan
weg:	op weg zijn	naar
zorgen:	zich zorgen maken	om/over

Wil je oefenen?

- Kijk dan eens op:
<http://www.nt2taalmenu.nl/downloads/download.htm>, en kies een schrijfoefening.
- Of kijk op:
<http://www.nt2taalmenu.nl/grammatica4/inhoud.htm>

Maar: de beste manier om te oefenen is natuurlijk om zelf heel veel te schrijven! Ga volgens een vaste structuur te werk:

1. Schrijf de eerste versie van de tekst.
2. Ga dan je tekst nog eens controleren op de aspecten die in dit stuk genoemd zijn (volgorde, werkwoorden, lidwoorden, spelling en preposities).
3. Schrijf de tweede, verbeterde versie van de tekst.
4. Laat de tekst controleren door je docent of door iemand die goed Nederlands spreekt. Vraag of ze niet de goede vorm willen geven, maar alleen een cijfertje bij de fouten willen zetten (1 = volgorde, 2 = werkwoord, 3 = lidwoord, 4 = spelling, 5 = prepositie).
5. Schrijf de derde versie van je tekst. Begrijp je iets niet? Vraag het dan aan je docent of aan de persoon die je helpt.